Lieta Nr.A43003223, A43-0011-24/5
ECLI:LV:ADAT:2024:0828.A43003223.3.S

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 28.augustā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Laura Konošonoka, tiesneses Sandra Gintere un Linda Vīnkalna,

piedaloties AS „LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS" pārstāvim zvērinātam advokātam Benno Butulim un Konkurences padomes pārstāvjiem /pers. D/, /pers. E/ un /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz AS „LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS" pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Konkurences padomei ierosināt lietu par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumu Valmieras novada pašvaldības izsludinātajos atklātajos konkursos „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ar autobusiem Valmieras pilsētā" (id. Nr.VNP 2022/154AK) un „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ar autobusiem Valmieras pilsētā" (id. Nr.VNP 2023/005AK).

Aprakstošā daļa

[1] Valmieras novada pašvaldība (turpmāk arī – pasūtītājs) 2022.gada 4.novembrī izsludināja atklātu konkursu „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ar autobusiem Valmieras pilsētā" (id. Nr.VNP 2022/154AK) (turpmāk – iepirkums Nr.1).

Uzskatot, ka iepirkuma Nr.1 nolikumā iekļautās prasības ir vērstas uz nepamatotu priekšrocību nodrošināšanu SIA „VTU Valmiera" (turpmāk – *VTU Valmiera*), pieteicēja AS „LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS" 2022.gada 29.novembrī vērsās ar iesniegumu Iepirkumu uzraudzības birojā, savukārt 2023.gada 6.janvārī – Konkurences padomē (turpmāk – padome).

Iepirkumu uzraudzības birojs 2022.gada 29.decembrī pieņēma lēmumu Nr.4-1.2/22-214, ar kuru aizliedza turpināt iepirkuma Nr.1 procedūru un slēgt līgumu. Valmieras novada pašvaldība 2023.gada 10.janvārī pārtrauca iepirkumu Nr.1.

Padome 2023.gada 2.februārī pieteicējai nosūtīja atbildes vēstuli Nr.1.7-2/133 (turpmāk – 2023.gada 2.februāra atbilde), norādot, ka iepirkums Nr.1 tika pārtraukts, tādēļ nav lietderīgi padziļināti vērtēt iepirkuma nolikuma prasības. Turklāt pieteicēja ir informējusi Iepirkumu uzraudzības biroju kā kompetento iestādi iepirkumu jomā, un birojs savas kompetences ietvaros un atbilstoši situācijai ir to vērtējis.

[2] Valmieras novada pašvaldība 2023.gada 3.februārī izsludināja atklātu konkursu „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ar autobusiem Valmieras pilsētā" (id. Nr.VNP 2023/005AK) (turpmāk – iepirkums Nr.2).

Uzskatot, ka arī iepirkuma Nr.2 nolikums satur nosacījumus, kas nodrošina priekšrocības tieši *VTU Valmiera*, pieteicēja 2023.gada 3.martā vērsās ar iesniegumu Iepirkumu uzraudzības birojā, bet 2023.gada 3.aprīlī – padomē.

Iepirkumu uzraudzības birojs 2023.gada 11.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.4-1.2/23-71/2, ar kuru aizliedza turpināt iepirkuma Nr.2 procedūru un slēgt līgumu. Valmieras novada pašvaldība 2023.gada 19.aprīlī pārtrauca iepirkumu Nr.2.

2023.gada 27.aprīlī padomes sēdē (protokols Nr.22, 3.§) tika izvērtēts pieteicējas 2023.gada 3.marta iesniegums un pieņemts lēmums par iesnieguma izskatīšanu, sniedzot atbildi iesniedzējam.

2023.gada 2.maijā pieteicējai nosūtīta atbildes vēstule Nr.1.7-2/539 (turpmāk – 2023.gada 2.maija atbilde), un tajā norādīts, ka nav pamata konstatēt aizliegtu vienošanos starp pasūtītāju un *VTU Valmiera*. Tā kā iepirkums Nr.2 ir pārtraukts, nav arī pamata ierosināt lietu par pasūtītāja rīcības neatbilstību Konkurences likuma 14.[1] pantam.

[3] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu, kurā lūdza uzlikt pienākumu padomei ierosināt lietu par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumu Valmieras novada pašvaldības izsludinātajā iepirkumā Nr.1 un iepirkumā Nr.2 (turpmāk abi kopā – strīdus iepirkumi).

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Strīdus iepirkumu dokumentācijā iekļautās prasības ierobežo konkurenci un rada nepamatotas priekšrocības vienam tirgus dalībniekam – *VTU Valmiera*. Tas liecina par Konkurences likuma 14.[1] pantā noteiktā pienākuma neievērošanu.

[3.2] Padomei ir pienākums uzraudzīt, vai publiskās personas ievēro pienākumu nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, tālab nav pietiekami atsaukties uz Iepirkumu uzraudzības biroja lēmumiem, lai neierosinātu lietu. Padomei bija pienākums iedziļināties pasūtītāja rīcībā. Tās rīcība nav bijusi proaktīva un atbilstoša savai kompetencei.

[3.3] Pasūtītāja un *VTU Valmiera* rīcības un padomes bezdarbības dēļ attiecīgajā tirgū tiek kropļota konkurence. Padome neveica savā kompetencē esošās darbības, lai pēc iespējas izslēgtu vai mazinātu iepirkumu dalībnieku diskrimināciju, radot atšķirīgus konkurences apstākļus un priekšrocības *VTU Valmiera*, kurā pasūtītajam ir tieša vai netieša līdzdalība.

[4] Padome paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka ir sniegusi pieteicējai atbildes, ņemot vērā tās iesniegumos izteiktos lūgumus. Pieteikumā izteikts jauns – iepriekš neizteikts – lūgums, proti, ierosināt lietu, pamatojoties uz strīdus iepirkumiem kā vienotu veselumu. Administratīvās lietas ierosināšana un administratīvā akta izdošana ir iestādes kompetencē, savukārt tiesa var lemt par administratīvā akta tiesiskumu un pārbaudīt iestādes rīcības brīvības izmantošanu. Padome, sniedzot atbildes, ir izdarījusi lietderības apsvērumus, tostarp ņemot vērā, ka potenciālais pretendents ir izmantojis

Publisko iepirkumu likuma 68.pantā noteiktās tiesības vērsties ar iesniegumu Iepirkumu uzraudzības birojā un birojs ir atcēlis virkni nolikuma prasību iepirkumā Nr.2. Padome pieņem lēmumu par lietas ierosināšanu, pamatojoties uz izskatāmo jautājumu prioritizāciju un apsverot iestādei pieejamos resursus, konkrētā jautājuma būtiskumu konkurences politikā, iespējamību konstatēt pārkāpumu, iespēja risināt problēmu ar citiem instrumentiem.

Padome nav tiesīga pieņemt sodošu lēmumu attiecībā uz publisku personu – Valmieras novada pašvaldību. Tā kā iepirkuma procedūra tika izbeigta, nebija lietderīgi veikt pārrunas par iepirkumā iekļautajām prasībām. Konkrētajā situācijā arī nepastāv aizliegta vienošanās, jo pasūtītājs un *VTU Valmiera* ir uzskatāms par vienu tirgus dalībnieku.

Pieteicējai nav subjektīvo tiesību uz administratīvā procesa uzsākšanu. Tai ir tiesības vērsties tiesā par padomes sniegtās atbildes tiesiskumu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja pieteikumu un norādīja, ka pasūtītājs pieļāvis sistemātiskus pārkāpumus iepirkuma procedūru organizēšanā. Pieteicēja ir tiesīga prasīt, lai padome uzsāk administratīvo procesu un konstatē konkurences tiesību pārkāpumus.

Padomes pārstāvji pieteikumu neatzina un paskaidroja, ka pieteicējai ir tiesības saņemt argumentētu atbildi uz iesniegumu, bet nav tiesību uz lietas ierosināšanu. Pieteicējai kā attiecīgo iepirkumu pretendentei bija tiesības apstrīdēt nolikuma prasības un aizsargāt savas tiesības.

Motīvu daļa

[6] Lietā risināms jautājums par to, vai padome ir pienācīgi izskatījusi pieteicējas iesniegumus par iespējamiem konkurences tiesību pārkāpumiem pasūtītāja organizētajās iepirkumu procedūrās.

Par pieteikuma priekšmetu

[7] Pieteicēja lūdz atzīt par prettiesisku padomes 2023.gada 27.aprīļa lēmumu un 2023.gada 2.maija atbildi, kā arī uzlikt pienākumu padomei ierosināt lietu par iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu pasūtītāja izsludinātajos strīdus iepirkumos.

Padome savukārt uzskata, ka iesnieguma iesniedzējam nav subjektīvo tiesību uz administratīvā procesa uzsākšanu jeb pārkāpuma izpētes lietas ierosināšanu, bet ir tiesības prasīt pārbaudīt sniegtās atbildes tiesiskumu.

Līdz ar to vispirms noskaidrojams, kāds ir pieteikuma priekšmets un secīgi arī tiesas kontroles apjoms šajā lietā.

[8] Konkurences likuma 8.panta pirmajā daļā uzskaitīti lēmumi, kādus pieņem padome, starp tiem minot arī lēmumus par iesniegumu un sūdzību izskatīšanu (8.panta pirmās daļas 8.punkts).

Minētā panta otrā daļa noteic, ka panta pirmajā daļā paredzētos padomes lēmumus, izņemot lēmumus par lietas ierosināšanu un lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu, procesa dalībnieks var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no šo lēmumu spēkā stāšanās dienas.

Tātad persona, kura par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumu vērsusies ar iesniegumu padomē, ir tiesīga pārsūdzēt tiesā padomes pieņemto lēmumu par šā iesnieguma izskatīšanu.

Tomēr, kā izriet no pieteicējas argumentācijas, tās interese ir ne tik daudz pārbaudīt padomes lēmuma par iesnieguma izskatīšanu tiesiskumu, bet gan tiesvedības ceļā panākt pārkāpuma izpētes lietas ierosināšanu par iespējamiem pasūtītāja pieļautiem Konkurences likuma pārkāpumiem. Līdz ar to noskaidrojams, vai pieteicēja var prasīt padomei un secīgi arī tiesai pārkāpuma lietas izpētes uzsākšanu.

[9] Konkurences tiesību pārkāpuma lietas izpētes procedūru regulē Konkurences likuma VII nodaļa.

Likuma 22.pants paredz, ka lietu par šā likuma pārkāpumu padome ierosina pēc savas iniciatīvas, ievērojot noteiktās prioritātes, iespējamā pārkāpuma ietekmi uz konkurenci un būtiskām sabiedrības interesēm (22.panta pirmā daļa). Tirgus dalībnieki un iestādes ir tiesīgas sniegt padomei ziņas par faktiem, uz kuru pamata var konstatēt šā likuma pārkāpumu (22.panta otrā daļa).

Likuma 22.pants šādā redakcijā izteikts ar 2016.gada 12.maija likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 2016.gada 15.jūnijā un ar kuriem tika būtiski paplašināta padomes rīcības brīvība, lemjot par lietas ierosināšanu. Iepriekš likums paredzēja noteiktus kritērijus lietas ierosināšanai, ja iesniegumu iesniedza pārkāpuma novēršanā pamatoti ieinteresēta persona, turklāt šai personai bija tiesības padomes atteikumu pārsūdzēt tiesā (Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 1.punkts un otrā daļa, 23.pants). Tomēr, kā minēts, pēc grozījumu spēkā stāšanās (izslēgts 23.pants, 22.pants izteikts jaunā redakcijā) padome lietas ierosina tikai pēc savas iniciatīvas, savukārt tirgus dalībnieku vai iestāžu sniegtās ziņas par faktiem var kalpot lēmuma pieņemšanai par lietas ierosināšanu, bet nevar būt pamats personām vai iestādēm prasīt lietas ierosināšanu (sal. *Senāta 2018.gada 10.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-370/2018, ECLI:LV:AT:2018:0710.A43007816.2.S, 7.punkts*).

Šo secinājumu apstiprina arī minēto likuma grozījumu anotācijā norādītais (pieejama: *http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/B079BC5404CC6F91C2257E500027E87B?OpenDocument*). Raksturojot pašreizējo situāciju un problēmas, kuru risināšanai likumprojekts izstrādāts, norādīts, ka Konkurences likuma 23.pants paredz, ka padome ierosina lietas uz iesnieguma pamata, ja tas satur ziņas par iespējamu pārkāpumu. Šāds process paver iespēju pamatoti ieinteresētām personām tiesības prasīt iestādes aktīvu rīcību (lietas izmeklēšanu) katrā gadījumā, kad pastāv aizdomas par konkurences tiesību pārkāpumu. Lielā skaitā gadījumos, kur padome iesniegumā paustajos apstākļos nesaskatīja likuma pārkāpuma sastāva pazīmes, privātpersonas ir pārsūdzējušas tiesā lēmumus par lietas neierosināšanu. Vienlaikus padomei ir bijis pienākums vērtēt un padziļināti izmeklēt ikvienu iesniegumu un lietu, neskatoties uz iespējamā pārkāpuma apstākļiem un nozīmi tautsaimniecībā un sabiedrībai. Lai gan padomei līdz šim ir bijušas tiesības neierosināt lietu, ja iespējamais pārkāpums ir maznozīmīgs, tas neliedza privātpersonām pārsūdzēt šos lēmumus tiesā.

Anotācijā uzsvērts, ka konkurences tiesību pārkāpumu izmeklēšana ir resursu un laika ietilpīga, taču izmeklēšanas un pierādīšanas standarts jāievēro, gan atsakot ierosināt pārkāpuma lietu, gan izbeidzot lietu pārkāpuma sastāva neesības dēļ. Lai nodrošinātu, ka padome savus uzdevumus izpilda efektīvi un tās darbība ir vērsta uz sabiedrībai nozīmīgu saimniecisko nozaru konkurences uzraudzību, ir nepieciešams iestādes darbību vērst tikai uz to likumu pārkāpumu izpēti, kuru iespējamās sekas ir būtiskas un iestādes iejaukšanās tirgū ir visvairāk nepieciešama. Tāpēc ar grozījumiem ir paredzēts noteikt padomei tiesības ierosināt lietas par likuma pārkāpumiem tikai pēc savas iniciatīvas. Attiecīgās tiesības tiktu izmantotas atbilstoši iestādes noteiktajām prioritātēm, kā to likumprojekts paredz Konkurences likuma 7.panta pirmās daļas 9.punktā. Galvenās prioritātes, ko iestāde izvērtēs, ierosinot lietu, būs smagāko Konkurences likuma pārkāpumu (karteļi), kā arī pārkāpumu, kas būtiski ietekmē konkurenci vai patērētāju kolektīvās intereses, iestādei piešķirto finanšu resursu maksimāli efektīva izmantošana, attiecīgā tirgus sektora aktualitāte. Padome, lemjot par lietas ierosināšanu, ņems vērā arī iespējamā pārkāpuma ietekmi uz konkurenci un būtiskām sabiedrības interesēm.

Anotācijā arī norādīts uz to, ka tiesības uz administratīvo procesu iestādē nav absolūtas un valsts ne vienmēr nodrošina privātpersonām jebkura jautājuma izskatīšanu iestādē. Turklāt privātpersonām tiek saglabātas tiesības vērsties tiesā un lūgt konstatēt konkurences tiesību pārkāpumu un saņemt zaudējumu atlīdzību.

No iepriekš minētā var secināt, ka administratīvā procesa iestādē uzdevums nav aizsargāt konkrētas personas subjektīvās tiesības un ar konkurences tiesību pārkāpumu nodarīts iespējams kaitējums nedod tiesības piedalīties administratīvajā procesā. Tas arī nozīmē, ka ar pārkāpumu aizskartajām personām nav tiesību sagaidīt un prasīt no padomes noteiktu rezultātu par to, vai pārkāpums ir noticis vai nē (*Senāta 2021.gada 12.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1306/2021, ECLI:LV:AT:2021:1112.A43001921.6.L, 6.punkts*).

[10] Vienlaikus jāņem vērā, ka grozījumi Konkurences likuma 8.pantā, kas paplašināja padomes pieņemto lēmumu loku, stājās spēkā 2022.gada 1.janvārī – tātad jau pēc tam, kad ar 2016.gada 12.maija grozījumiem tika paplašināta padomes rīcības brīvība, lemjot par lietas ierosināšanu.

Ņemot vērā minēto, nepieciešams apsvērt, vai vēlākie grozījumi Konkurences likuma 8.pantā nemaina iepriekš secināto par to, ka likums nepiešķir personām un iestādēm tiesības prasīt lietas ierosināšanu un pārkāpuma konstatēšanu.

[11] Apgabaltiesa konstatē, ka likumprojekta „Grozījumi Konkurences likumā", ar kuru tika grozīts Konkurences likuma 8.pants, anotācijā (*pieejama: https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/FB5F94B7B616942BC225876B004F8DF7?OpenDocument*) norādīts, ka likumprojekts paredz pārskatīt un pilnveidot iesniegumu (sūdzību) izskatīšanas kārtību konkurences uzraudzības padomē, nodrošinot caurspīdīgāku iesniegumu izskatīšanas (lēmumu pieņemšanas) procesu konkurences uzraudzības iestādē par iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu.

Lai sabiedrības un tirgus dalībnieku interesēs nodrošinātu lielāku skaidrību (transparentumu) par to, pēc kādiem kritērijiem padome izskata iesniegumus (sūdzības) par iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu un pieņem lēmumu par turpmāko rīcību, t. i., padarītu iesnieguma izskatīšanas procesu caurspīdīgāku, no vienas puses, vienlaikus saglabājot Konkurences likumā nostiprinātās un Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra direktīvā (ES) 2019/1 par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu (turpmāk – direktīva 2019/1) paredzētās tiesības padomei noteikt savas uzdevumu izpildes prioritātes, no otras puses, likumprojekts paredz papildināt Konkurences likuma 8.panta pirmo daļu ar vēl vienu lēmuma veidu – lēmumu par iesniegumu un sūdzību izskatīšanu.

Anotācijā arī minēts, ka, veicot attiecīgu grozījumu Konkurences likumā, tiek nodrošināts, ka iesniegumus izskata padome, pēc iesnieguma izskatīšanas sniegtā atbilde iesniedzējam tiek sagatavota lēmuma formā administratīvā procesa ietvaros, lēmumu ir iespējams pārsūdzēt tiesā Konkurences likuma 8.panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā. Attiecīgi tādējādi tiek nodrošinātas iesnieguma iesniedzēja iespējas īstenot un aizsargāt savas tiesības attiecībā uz iesnieguma pilnvērtīgu izskatīšanu un argumentētas atbildes saņemšanu ar tiesībām pārsūdzēt iestādes pieņemto lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā.

No iepriekš minētā apgabaltiesa secina, ka grozījumu Konkurences likuma 8.pantā mērķis nebija mainīt līdzšinējo procesuālo lietas ierosināšanas kārtību un noteikt jaunu subjektu grupu – iesniegumu (sūdzību) iesniedzējus –, kuriem ir tiesības prasīt lietas ierosināšanu un/vai konkurences tiesību pārkāpuma konstatēšanu, bet gan paredzēt privātpersonu tiesības saņemt padomes vērtējumu par iesniegumā minētajiem apstākļiem. Šādu viedokli izteikusi arī par grozījumiem atbildīgā Latvijas Republikas Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija (*lietas 2.sējuma 8.–9.lapa*).

[12] Vērā ņemams arī tas, ka grozījumi izstrādāti, lai ieviestu direktīvu 2019/1.

Minētās direktīvas mērķis ir nodrošināt, lai valsts konkurences iestādēm būtu nepieciešamās neatkarības garantijas, resursi un izpildes un naudas sodu uzlikšanas pilnvaras, kas dod iespēju efektīvi piemērot Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102.pantu (direktīvas 2019/1 1.panta 1.punkts). Šā mērķa īstenošanai direktīvas 2019/1 4.panta 5.punkts citstarp paredz, ka valsts konkurences iestādēm ir pilnvaras noteikt savas uzdevumu izpildes prioritātes attiecībā uz šīs direktīvas 5.panta 2.punktā minētajām Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102.panta piemērošanas darbībām; ja administratīvo valsts konkurences iestāžu pienākumos ir izskatīt oficiālās sūdzības, šīm iestādēm ir pilnvaras noraidīt šādas sūdzības, pamatojoties uz to, ka iestādes šādas sūdzības neuzskata par izpildes prioritāti.

Tātad direktīvā īpaši uzsvērtas konkurences iestāžu tiesības noteikt savas darbības prioritātes, kas kalpo kā šo iestāžu neatkarības garantija. Šādām neatkarības garantijām pretējs būtu tāds Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 8.punkta un otrās daļas tulkojums, kas privātpersonai piešķirtu tiesības prasīt lietas ierosināšanu un pārkāpuma konstatēšanu.

[13] Rezumējot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka tiesību normas nepiešķir pieteicējai tiesības prasīt padomei ierosināt lietu par konkurences tiesību pārkāpumu un tiesa arī nevar uzdot padomei lietu ierosināt, izmeklēt un pieņemt lēmumu. Pieteicējai ir tiesības prasīt pārbaudīt padomes sniegtās atbildes tiesiskumu.

Tātad tiesas kontrolei nodotais prasījums šajā lietā ir par padomes 2023.gada 2.februāra atbildes, 2023.gada 27.aprīļa lēmuma un 2023.gada 2.maija atbildes atzīšanu par prettiesisku.

Par padomes atbildēm uz iesniegumiem

[14] Konkurences likuma 14.[1] panta pirmā daļa noteic, ka tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, aizliegts ar savu darbību kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci, kas var izpausties arī kā: 1) tirgus dalībnieku diskriminācija, radot atšķirīgus konkurences apstākļus; 2) priekšrocību radīšana kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir tieša vai netieša līdzdalība; 3) darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū.

Atbilstoši minētā panta otrajai daļai, lai nodrošinātu šā panta pirmās daļas ievērošanu, padome veic pārrunas ar tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādi, kā arī kapitālsabiedrību, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme.

Lietu par iespējamo rīcības neatbilstību šā panta pirmās daļas prasībām padome izmeklē un izskata saskaņā ar šajā likumā paredzēto pārkāpumu izmeklēšanas un izskatīšanas kārtību (14.[1] panta trešā daļa).

Savukārt Konkurences likuma 14.[2] pantā regulēta atbildība par brīvas un godīgas konkurences noteikumu pārkāpumu, paredzot iespēju padomei pieņemt lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme.

Šo normu mērķis ir nodrošināt konkurences neitralitāti jeb to, ka visi konkrētā tirgus dalībnieki (gan publiskie, gan privātie) darbojas vienlīdzīgas konkurences apstākļos. Likumprojekta „Grozījumi Konkurences likumā", ar kuru Konkurences likums tostarp papildināts ar 14.[1] un 14.[2] pantu, anotācijā (*lietas 1.sējuma 255.–266.lapa*) norādīts, ka, paredzot padomei tiesības vērsties pret publiskām personām un to dibinātām kapitālsabiedrībām, kuras pārkāpj vai citādi negatīvi ietekmē konkurenci, tiek ierobežota publisku resursu neefektīva izlietošana un veicināti vienādi apstākļi neatkarīgi no tirgus dalībnieka īpašnieka; ilgtermiņā tas sekmētu labvēlīgākas uzņēmējdarbības vides veidošanos, veicinātu inovāciju attīstību un papildus investīciju ienākšanu Latvijā.

Tātad attiecīgais normatīvais regulējums tika izstrādāts, lai ierobežotu publisko personu darbības, kas kropļo konkurenci, un tādējādi aizsargātu,

saglabātu un attīstītu brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs.

[15] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja 2023.gada 6.janvārī vērsās ar iesniegumu padomē (*lietas 1.sējuma 19.lapa*), norādot uz pārkāpumiem iepirkumā Nr.1, kā arī uz Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības rīcību atklātajā konkursā „Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana ar autobusiem Jūrmalas valstpilsētas maršrutu tīkla pilsētas nozīmes maršrutos".

Padome 2023.gada 2.februāra atbildē (*lietas 1.sējuma 26.lapa*) norāda, ka abos gadījumos iepirkumi ir pārtraukti un ka iepirkuma Nr.1 prasības ir vērtējis Iepirkumu uzraudzības birojs. Tā kā iepirkumi pārtraukti, padome nav saskatījusi nepieciešamību padziļināti vērtēt iepirkumu nolikuma prasības.

2023.gada 3.aprīlī pieteicēja vērsās ar iesniegumu padomē (*lietas 1.sējuma 28.–31.lapa*), norādot uz pārkāpumiem iepirkumā Nr.2, proti, uz pasūtītāja radītām priekšrocībām vienam no pretendentiem. Iesniegumā lūgts konstatēt atsevišķu iepirkuma nolikuma prasību neatbilstību Konkurences likumam, kā arī konstatēt pasūtītāja un *VTU Valmiera* starpā pastāvošu aizliegtu vienošanos par tādu prasību iekļaušanu iepirkuma Nr.2 nolikumā, kas apgrūtina potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšanu konkrētajā tirgū.

Padome, 2023.gada 27.aprīļa sēdē izvērtējusi iesniegumu, iegūto papildu informāciju un atbildes projektu, pieņēma lēmumu par iesnieguma izskatīšanu, sniedzot atbildi iesniedzējam (*lietas 1.sējuma 140.lapa*). Atbilde pieteicējai nosūtīta 2023.gada 2.maijā, un tajā padome norāda, ka, tā kā iepirkums Nr.2 ir pārtraukts, nav lietderīgi veikt padziļinātu iepirkuma nolikuma prasību analīzi, turklāt iepirkuma nolikumā ietvertās prasības ir vērtējis arī Iepirkumu uzraudzības birojs. Tādēļ padome nav saskatījusi pietiekamu pamatu lietas ierosināšanai par neatbilstību Konkurences likuma 14.[1] pantam. Padome nav konstatējusi priekšnoteikumus Konkurences likuma 11.panta piemērošanai jeb aizliegtas vienošanās konstatēšanai, jo pasūtītājs nav atzīstams par tirgus dalībnieku (*lietas 1.sējuma 13.lapa*).

[16] Apgabaltiesa atzīst, ka padomes sniegtais vērtējums 2023.gada 2.februāra un 2023.gada 2.maija atbildē ir atbilstošs konkrētā gadījuma apstākļiem, un nesaskata kļūdas padomes rīcības brīvības izmantošanā.

Padome pamatoti atzinusi, ka situācijā, kad ar Iepirkumu uzraudzības biroja 2022.gada 29.decembra lēmumu (*lietas 1.sējuma 81.–87.lapa*) pasūtītājam aizliegts turpināt iepirkuma Nr.1 procedūru un slēgt līgumu un iepirkumi, attiecībā uz kuriem pieteicēja izteikusi iebildumus, pārtraukti, nav lietderīgi veikt padziļinātu iepirkumu nolikumu prasību analīzi.

Tāpat padome pamatoti uzsvērusi to, ka pieteicējas sūdzību par iepirkuma Nr.2 nolikuma prasībām bija izskatījis Iepirkumu uzraudzības birojs un ar biroja 2023.gada 11.aprīļa lēmumu (*lietas 1.sējuma 97.–102.lapa*) pasūtītājam tika aizliegts turpināt iepirkuma procedūru un slēgt iepirkuma līgumu. Ar minēto lēmumu atceltas vairākas pieteicējas apstrīdētās iepirkuma nolikuma prasības, tostarp atzīstot, ka nolikuma noteikumi kopumā rada acīmredzamas priekšrocības vienam no pretendentiem, kas nav pieļaujams.

Tātad savu subjektīvo tiesību aizskārumu pieteicēja bija efektīvi novērsusi ar atbilstošiem tiesībaizsardzības līdzekļiem, vēršoties Iepirkumu uzraudzības birojā – iestādē, kuras kompetencē ir uzraudzīt, kā valsts un pašvaldību iestādes, veicot publisko iepirkumu, ievēro normatīvo aktu prasības. Padomei bija objektīvs pamats secināt, ka konkrētā situācija neprasa padziļinātu pasūtītāja rīcības vērtējumu un tālāka šī jautājuma izpēte nav lietderīga.

Apgabaltiesa uzskata, ka tas vien, ka pieteicēja jau iepriekš bija vērsusies padomē ar iesniegumu par iespējamu konkurences neitralitātes pienākuma neizpildi pasūtītāja rīcībā, organizējot iepirkumu Nr.1, nerada pamatu lietas ierosināšanai, saņemot pieteicējas iesniegumu par iepirkumā Nr.2 pieļautajiem pārkāpumiem. Arī šajā gadījumā padomei bija pamats ņemt vērā faktu, ka Iepirkumu uzraudzības birojs bija izskatījis vairāku pretendentu sūdzības un aizliedzis slēgt līgumu, attiecīgi iepirkums Nr.1 tika pārtraukts.

Vienlaikus nav šaubu par to, ka konkurences neitralitātes prasību izpildes kontekstā pasūtītāja rīcību, organizējot atsevišķus iepirkumus, nevar aplūkot izolēti. Tomēr šobrīd, raugoties retrospektīvi uz situāciju 2023.gada 27.aprīlī un 2.maijā, kad padomes rīcībā bija informācija par diviem iepirkumiem, kuri abi jau bija pārtraukti, apgabaltiesa nesaskata pamatu atzīt, ka padomes izdarītie lietderības apsvērumi būtu kļūdaini.

Padome arī pareizi ir norādījusi, ka Valmieras novada pašvaldība nav uzskatāma par tirgus dalībnieku, jo tā neveic saimniecisko darbību konkrētajā tirgū. Līdz ar to pieteicējas argumenti par iespējamu aizliegtu vienošanos starp pasūtītāju un *VTU Valmiera* ir acīmredzami nepamatoti.

[17] Pieteicēja uzskata, ka padomes rīcība, nesaskatot pamatu lietas ierosināšanai par konkurences neitralitātes prasības pārkāpumu, nav bijusi proaktīva un savai kompetencei atbilstoša.

Apgabaltiesa šiem argumentiem nepiekrīt.

Kā minēts iepriekš, padomei ir plaša rīcības brīvība, lemjot par pārkāpuma lietas ierosināšanu. Šis princips ir attiecināms arī uz Konkurences likuma 14.[1] pantā paredzēto pārkāpumu izmeklēšanu, ņemot vērā minētā panta trešajā daļā noteikto, ka lietu par iespējamo rīcības neatbilstību šā panta pirmās daļas prasībām padome izmeklē un izskata saskaņā ar šajā likumā paredzēto pārkāpumu izmeklēšanas un izskatīšanas kārtību. Tātad arī šajā gadījumā padome ierosina lietu pēc savas iniciatīvas, vērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, pieejamos resursus, pārkāpuma ietekmi uz konkurenci un sabiedrības interesēm kopumā. Konkurences likuma 14.[1] panta mērķis primāri nav aizsargāt individuālas intereses.

[18] Pieteicēja izvirza argumentu, ka padomes bezdarbība, neierosinot lietu, un atturēšanās veikt Konkurences likuma 14.[1] panta otrajā daļā paredzētās pārrunas ar pasūtītāju ir veicinājusi pasūtītāja turpmākās darbības, kas, iespējams, joprojām būs tirgus dalībniekus diskriminējošas. Tomēr šāds hipotētisks pieņēmums par nākotnē iespējamu konkurences tiesību normām neatbilstošu personas rīcību nav izšķirošais apstāklis, padomei apsverot iespējamos rīcības modeļus. Konkurences likuma subjektiem ir jāpilda tiem ar likumu noteiktie pienākumi, tostarp arī pienākums savā darbībā nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci. Tātad tieši likuma subjekts ir atbildīgs par tā rīcības atbilstību Konkurences likuma prasībām, tādēļ nav pamata pārmest kādai citai personai vai iestādei, ka tā ar savu rīcību ir veicinājusi likuma pārkāpumu.

Kopsavilkums

[19] Konkurences likums nepiešķir personām un iestādēm tiesības prasīt lietas ierosināšanu un pārkāpuma konstatēšanu. Persona, kura vērsusies ar iesniegumu padomē un saņēmusi atbildi uz to, var pārbaudīt tikai sniegtās atbildes tiesiskumu.

Konkrētajā gadījumā padome, izskatot pieteicējas iesniegumus un sniedzot atbildes uz tiem, ir pareizi novērtējusi būtiskos apstākļus, un apgabaltiesa nekonstatē kļūdas rīcības brīvības izmantošanā. Tādēļ pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta otro daļu un Administratīvā procesa likuma 246.–251. un 325.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt AS „LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS" pieteikumu par Konkurences padomes 2023.gada 2.februāra atbildes Nr.1.7-2/133, 2023.gada 27.aprīļa lēmuma (protokols Nr.22, 3.§) un 2023.gada 2.maija atbildes Nr.1.7-2/539 atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese	Tiesnese	Tiesnese
L.Konošonoka	S.Gintere	L.Vīnkalna